

ПРИНЦИПИ ТА ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Сучасна українська держава нині розвивається шляхом здобуття справжніх цінностей людства, що нагромаджувалися тисячоліттями всім цивілізованим світом. Важливим завданням на цьому шляху є розбудова демократичної, правової, соціальної, незалежної держави, інтеграція її у світове співтовариство, формування суспільства, в якому існує примат не держави, а передовсім людини. Реформи та зміни в усіх ланках суспільного життя актуалізують розробку суспільно-політичних проблем і, зокрема, проблеми вдосконалення взаємостосунків держави і молоді. Адже взаємини держави і молодого покоління не тільки віддзеркалюють труднощі та суперечності перехідного періоду, але й самі впливають на хід соціально-економічних та політичних перетворень. Тому необхідна цілісна і життєздатна політика держави стосовно такої великої й специфічної соціально-демографічної групи, як молодь. Тобто державна молодіжна політика є об'єктивною передумовою соціалізації молодого покоління, забезпечення діалектичної наступності поколінь у суспільстві, гармонійного його розквіту.

Підвищений інтерес до молоді генерачії відображає одну з об'єктивних закономірностей сучасного етапу світового розвитку, пов'язану з усвідомленням суспільством і державою специфічної ролі й статусу молоді в політичній, економічній та соціокультурній дійсності.

Масштабні трансформації основ життя українського суспільства викликали динамічні і глибокі зміни соціальних характеристик нового

покоління, обумовили появу значних і багатопланових молодіжних проблем, що поглиблюються і детермінують зниження молодіжного потенціалу. Ефективна державна молодіжна політика є сьогодні не тільки фактором соціальної стабільності, але і гарантом безпеки держави в цілому.

Проблемам реалізації державної молодіжної політики, її соціальному, правовому, управлінському аспекту, присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. Зокрема, становлення системи правового захисту молоді та молодіжної політики взагалі базуються на дослідженнях українських учених М. Перепелиці, М. Головенька, М. Головатого, Є. Бородіна. Відомі вчені та сучасні науковці С. Толстоухова, К. Плоский, В. Барабаш, Н. Черниш, О. Кулик, О. Мошнягул досліджують сучасні соціальні та правові аспекти реалізації молодіжної політики в Україні та за кордоном. Захищені дисертації, в яких досліджуються окремі питання аспекти формування і реалізації державної молодіжної політики, соціалізації молоді (Л. Кривачук, А. Мінаєв, Ю. Поліщук, М. Дідух, В. Шульга, Т. Криворученко, Ю.Щотова, Н.Юрій, та ін.). Ці дослідження є значним внеском у теорію, методологію та практику реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Поте, незважаючи на велику кількість публікацій, є ряд питань, які потребують глибокого та комплексного дослідження.

Потреба проведення комплексних досліджень таких явищ як «молодіжна політика» та «державна молодіжна політика» пояснюється їх складністю та багатоплановістю. Дискусія в науковому співтоваристві щодо поняття та сутності «молодіжної політики» та «державної молодіжної політики» ведеться в трьох взаємозв'язаних і в той же час окремих змістовних її аспектах: політологічному, соціальному та нормативно-правовому.

Більшість дослідників стосовно «молодіжної політики» як явища згодні з визначенням, радянського дослідника І. Ільїнського. А саме: «молодіжна політика» - це «по-перше, система ідей, теоретичних положень

про роль і місце молодого покоління, по-друге, це практична діяльність суб'єктів такої політики: ...держави, громадських організацій та інших соціальних інститутів щодо реалізації цих ідей, положень і директив з метою формування й розвитку молоді».[1] Проте, існує ряд інших трактувань цього поняття. Зокрема, В. Барабаш, О. Шаповал, А. Матвієнко трактують «молодіжну політику» як «цілісну молодіжну державну політику», проведення якої повинно охоплювати всі елементи - «від принципів формування і планування цілого комплексу соціально-економічних заходів в інтересах молоді... до виділення правових, матеріальних, організаційних гарантій її здійснення на практиці» .[2; 45]

Досить ґрунтовно трактує молодіжну політику М.Ф. Головатий. Зокрема, він зазначає, що «молодіжна політика» - по-перше, уключає в себе політику всіх державних структур, громадських інститутів і організацій, тобто суб'єктів такої політики, по-друге, ідеї стосовно молоді можуть стати реальною силою лише у випадку не просто їх проголошення, а саме законодавчого закріплення, по-третє, молодіжна політика може бути реалізована лише при наявності певного механізму (державних структур, молодіжних організацій, служб фінансування тощо)».[3;29]

Наведені визначення розкривають зміст молодіжної політики з позиції політології та соціології.Феномен молодіжної політики варто розглядати з врахуванням різних підходів, оскільки лише комплексне вивчення цього явища дає змогу виявити її суть та особливості.

Специфіка сучасних державотворчих процесів відводить для держави роль координатора стосовно молодіжної політики здійснюваної всіма її суб'єктами. Свідченням цього є нормативне визначення державної молодіжної політики як системної діяльності держави у стосунках з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій та судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного

розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах так і в інтересах України.

Молодіжну політику можна розглядати як своєрідний механізм, за допомогою якого держава, партії, громадські організації та інші соціальні інституції вступають у взаємовідносини з молодим поколінням. Цей механізм може функціонувати лише тоді, коли зусилля всіх суб'єктів політики будуть з координовані, а роль координатора спроможна виконати лише держава, через реалізацію заходів державної молодіжної політики як ядра молодіжної політики.

Молодіжна політика постійно перебуває в динамічному стані модернізації. Тому, особливо важливо, щоб державна молодіжна політика постійно орієнтувалася на зміни в молодіжному середовищі, орієнтаціях молоді та її потребах. Концепція «одного покоління» давно застаріла, через те, необхідно постійно корегувати пріоритети державної молодіжної політики, погоджуючи з велінням часу та реально існуючими суспільними відносинами. Взагалі, якщо суспільство не в злагоді зі своєю молоддю і вважає її скоріш проблемою, а ніж ресурсами там суспільство заходиться у занепаді (як приклад ситуація з молодіжною політикою в колишньому союзі).

Роль держави в процесі реалізації молодіжної політики є визначальною, оскільки на органи державної влади покладено велику кількість різнобічних функцій: розробку необхідного законодавства, запровадження новітніх технологій роботи з молоддю через мережу державних закладів освітнього, соціального та культурно-мистецького характеру, підготовку та залучення спеціалістів, створення сприятливого середовища. Але всі ці дії не матимуть успіху, якщо головний об'єкт впливу – молодь – залишатиметься на рівні пасивного спостерігача.

В даній площині головним завданням державних органів, які реалізують державну молодіжну політику є визначення принципів формування сучасної державної молодіжної політики в контексті розвитку

громадянського суспільства з метою перетворення молоді на активну, дієву складову самоорганізації українського суспільства.

Формування громадянського суспільства та активне залучення до цього процесу молодого покоління, як найбільш мобільної та інноваційної групи населення, є одним із найважливіших завдань суспільного розвитку України на шляху її інтеграції у європейську спільноту.

Протягом останніх десятиліть в українському суспільстві паралельно з інституціоналізацією третього сектору відбувається процес вибудови моделей взаємодії недержавних організацій з іншими установами та організаціями, у тому числі органами влади, державними закладами у сфері реалізації молодіжної політики. Якщо, піддаючи аналізу напрацьований у країні досвід між секторної співпраці, то їх узагальнення не виглядатиме легким у методологічному сенсі завданням. Тим не менш це завдання виступає одним з найактуальніших у сучасному науковому дискурсі та є важливим з точки зору практичного застосування результатів відповідного наукового пошуку для покращення стану справ у ювенальній сфері. Адже створення та перевірка практикою ефективності тих чи інших моделей співпраці влади та громадськості на сьогодні можна вважати атрибутом науково обґрунтованого, компетентного, демократичного адміністрування, причому на всіх рівнях та етапах його здійснення.

В основі взаємин органів влади та інститутів громадянського суспільства в ювенальній сфері лежать загальні принципи взаємодії державних інституцій та структур громадянського суспільства, а також принципи державної молодіжної політики. В узагальненому вигляді ці принципи можна сформулювати наступним чином:

1. Принцип соціального партнерства. Соціальне партнерство як наукова категорія є досить неоднозначною та характеризується широтою розуміння. Трактуювання соціального партнерства запропоноване М. Кононенко дає змогу застосовувати цей принцип в усіх сферах, та на всіх

рівнях соціального регулювання. М.Кононенко зазначає, що соціальне партнерство трактується у вузькому, широкому та найширшому значеннях:

у вузькому значенні – це прояв партнерських відносин у соціально-трудовій сфері міжпрацедавцями, об'єднаннями працівників і державними органами. Іноді сюди відносять політичні та економічні відносини;

у широкому значенні – це партнерство соціальних груп; міжсекторна взаємодія між недержавними організаціями, державою і бізнесом;

у найширшому значенні – процес формулювання соціальної держави, досягнення суспільного діалогу, злагоди. Зрештою, соціальне партнерство є передумовою, механізмом досягнення соціальної солідарності в суспільстві, системою врегулювання конфліктів у всіх сферах. [4]

2. Принцип надання рівних можливостей є основою взаємовідносин органів державної влади та громадських організацій в процесі тендерних взаємовідносин. Держава як головний координатор здійснення державної молодіжної політики, повинна забезпечити рівність всіх суб'єктів діяльності в ювенальній сфері при доборі партнерів з реалізації молодіжних програм.

3. Принцип взаємовідповідальності.

4. Принцип інформаційної відкритості сприяє створенню єдиного інформаційного поля, що є однією з умов успішної координації діяльності всіх державних і громадських установ та організацій, що реалізують державну молодіжну політику. Доступ до інформації, її оперативність та достовірність допомагають визначити пріоритети діяльності та шляхи її вдосконалення. Спільна інформаційно-методична діяльність дозволяє об'єднати зусилля і комплексно вирішувати проблеми.

5. Толерантність як принцип взаємовідносин держави та інститутів громадянського суспільства означає, що незважаючи на різні ролі в процесі реалізації державної молодіжної політики, органи державної влади поважають право молодих громадян та їх об'єднань ставити перед собою мету, досягати її в рамках правового поля.

В на основі вище зазначених принципів та у більш узагальненому вигляді можна виділити наступні організаційно-правові форми взаємодії державних органів і громадських організацій з реалізації державної молодіжної політики:

- організація і проведення спільних заходів (це виражається в проведенні масових акцій, відзначення пам'ятних дат, свят, профілактичних заходів, конкурсів, «круглих столів», семінарів і т. ін.);
- розробка та прийняття спільних правових актів;
- інформаційно-методичне забезпечення діяльності (проведення спільних соціологічних досліджень, обмін інформацією, розробка та видання спільної рекламної продукції профілактичного характеру, видання методичної літератури тощо).

Звичайно згадані організаційно-правові форми взаємодії державних органів і організацій з громадськими об'єднаннями по реалізації державної молодіжної політики є типовими і відносини між конкретними учасниками можуть виражатися в інших формах.

Державні органи та організації здійснюють свою діяльність з реалізації державної молодіжної політики в наступних напрямках: .

1. Сприяння профорієнтації та працевлаштуванню юнаків та дівчат. По здійсненню цього напрямку роботи партнерами виступають центри соціальних служб для молоді, центри зайнятості, молодіжні центри праці, органи і установи освіти, органи внутрішніх справ (вони опікуються працевлаштуванням молоді, яка звільнилась з місць позбавлення волі). Механізмом співпраці соціальних служб для молоді та центрів зайнятості в основному є консультативна допомога центрів соціальних служб для молоді з питань чинного трудового законодавства, пільг, механізму отримання допомоги та переадресування до центрів зайнятості. Найбільш ефективною формою сприяння працевлаштуванню є організація громадських робіт - центри зайнятості фінансують проведення громадських робіт, а центри

соціальних служб для молоді беруть на себе організаційні функції створюють загони, домовляються про обсяг та місце громадських робіт).

2. Організація дозвілля молоді. Взаємовідносини між особистістю та соціальними інститутами, а також між окремими особистостями дедалі більше ґрунтуються на демократичних, правових засадах, все менше стає зарегламентованих виховних заходів, тому організація змістовного дозвілля молоді, раціонального використання нею вільно-набуває значення політичної ваги.

3. Діяльність по підтримці обдарованої молоді. Взаємодія органів та закладів освіти, культури та мистецтв, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування проявляється в наступних формах: проведення національних та регіональних конкурсів, олімпіад, спортивних та інших змагань, створення фондів сприяння і підтримки творчої особистості тощо.

5. Профілактична робота. По здійсненню цього напрямку діяльності постійно співпрацюють органи охорони здоров'я, служби у справах неповнолітніх, міліція, центри соціальних служб для молоді. У більшості випадків ініціаторами, організаторами, координаторами проведення профілактичних акцій виступають центри соціальних служб для молоді. [5;89-91]

Всебічний аналіз взаємодії державних інституцій по реалізації державної молодіжної політики виявляє певне пересічення напрямів роботи органів-партнерів, що, з одного боку, дозволяє взаємно доповнити діяльність один одного, а з іншого підмінити діяльність однієї структури роботою іншої. Тому необхідно провести нормативно-правове розмежування функцій і повноважень цих органів. Вирішення цієї проблеми можливе за умови прийняття спільних нормативно-правових актів, укладання угод про співробітництво.

Література

1. Ильинский И.М. Проблемы молодёжи и молодёжной политики в условиях ускорения социально-экономического развития советского общества [Электронный ресурс] / И.М.Ильинский // Молодёжь 86: Сб. ст./НИЦ ВКШ при ЦК ВЛКСМ. – М., 1987. – С.18-34
2. Барабаш В.В. Приоритеты молодёжной политики / В.В. Барабаш, А.В. Шаповал // Коммунист Украины. - 1989. - № 1. - С.43-46
3. Головатий М.Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення / М.Ф. Головатий. - К.: Наукова думка. - 1993. – С.236
4. Кононенко М. Соціальне партнерство як тип соціального управління // [Електронний ресурс] М.М. Кононенко. 2009. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-2/doc/3/04.pdf
5. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку [Текст] / С. В. Толстоухова, В. В. Багай, А.Й. Капська ; Укр. держ. центр соц. служб для молоді, Укр. ін-т соц. досліджень. - Київ : Академпрес, 1999. - 112 с.

Анотація

Панасюк В.М. Принципи та форми взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства з реалізації державної молодіжної політики. – Стаття.

Стаття присвячена розгляду принципів та форм взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства в ювенальній сфері.

Ключові слова: молодіжна політика, державна молодіжна політика, органи державної влади, які реалізують державну молодіжну політику, інститути громадянського суспільства, принципи та форми взаємодії.

Аннотация

Панасюк В.Н. Принципы и формы взаимодействия органов власти и институтов гражданского общества из реализации государственной молодежной политики. - Статья.

Статья посвящена рассмотрению принципов и форм взаимодействия органов государственной власти и институтов гражданского общества в ювенальной сфере.

Ключевые слова: молодежная политика, государственная молодежная политика, органы государственной власти, реализующие государственную молодежную политику, институты гражданского общества, принципы и формы взаимодействия.

Annotation

Panasuk V. Principles and forms of co-operation of organs of power and institutes of civil society from realization of public youth policy.- Article.

The article is devoted consideration of principles and forms of co-operation of public and institutes of civil society authorities in a juvenile sphere.

Keywords: youth policy, public youth policy, public authorities, realizing a public youth policy, institutes of civil society, principles and forms of co-operation.